

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.001.07.2022

Pani
Alicja Zajączkowska
Starosta Lęborski

Starostwo Powiatowe w Lęborku
ul. Czołgistów 5
84-300 Lębork

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/001 Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. – wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu gospodarki nieruchomościami oraz wykorzystanie środków z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie dotacji z budżetu państwa w 2021 r. w części 85/22 – województwo pomorskie na zadania zlecone z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa oraz wykorzystanie w tym roku środków Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W toku opisanych powyżej działań kontrolnych wymienionych przy opisie celu i zakresu kontroli ustalono, że otrzymane środki dotacji i środki z Funduszu zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem i prawidłowo rozliczone.

Ustalona nieprawidłowość niemająca istotnego wpływu na ocenę ogólną kontrolowanej działalności, polegała na niedokonaniu odpisów aktualizujących należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa za lata 2005-2009 (łącznie 23,2 tys. zł), które nie były przeterminowane, mimo iż według dokonanej przez komornika sądowego oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużników spłata należności w umownej kwocie nie była prawdopodobna (umorzenie postępowań egzekucyjnych z powodu ich bezskuteczności).

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykorzystanie środków z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej przez Powiat

Opis stanu
faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą Starostwo skierowało do Wojewody Pomorskiego (dalej: „Wojewoda”) dwa wnioski o objęcie dopłatą z ww. Funduszu na rok 2021 przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej (odpowiednio: jeden wniosek w zakresie pierwszego naboru⁴ oraz jeden – naboru dodatkowego⁵). Wnioski złożono terminowo, zgodnie z terminem wskazanym przez Wojewodę na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku (dalej: „BIP”), w związku z art. 24 ust 4 ustawy o Funduszu⁶. Wnioski spełniały wymagania określone w art. 24 ust. 6 i 7 ww. ustawy, tj. były kompletne oraz rzetelnie sporządzone i załączono do nich dokumenty potwierdzające dane i informacje w nich zawarte. W związku z błędami w złożonych wnioskach, wskazanymi przez Wojewodę, Starostwo niezwłocznie⁷ złożyło korekty wniosków. Dotyczyły one błędów rachunkowych⁸ (pierwszy nabór) oraz wnioskowania o objęcie dopłatą trzech linii, z których dwie zostały już objęte dopłatą w ramach pierwszego naboru⁹ (nabór dodatkowy).

Powyższe wnioski (po ich korekcie) zostały przez Wojewodę rozpatrzone pozytywnie, a Starostwo zostało poinformowane o wynikach naborów.

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Prowadzonego od 4 listopada do 24 listopada 2020 r.

⁵ Prowadzonego od 22 września do 28 września 2021 r., który dotyczył IV kwartału 2021 r.

⁶ Ustawa z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 717, ze zm.), dalej: „ustawa o Funduszu”.

⁷ Tj. w terminie od 1 do 3 dni roboczych od otrzymania od Wojewody informacji o ujawnionych błędach we wniosku.

⁸ W zakresie wyliczonej kwoty dopłaty, która nie mogła być wyższa od kwoty deficytu.

⁹ W związku z tym w naborze dodatkowym ujęta mogła być tylko jedna linia.

1.2. W wyniku badania podpisanych przez Powiat z Wojewodą dwóch umów¹⁰ o objęcie w 2021 r. dofinansowaniem realizacji zadań własnych Powiatu, tj. organizatora publicznego transportu zbiorowego w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej ustalono, że:

- a) umowy dotyczyły łącznie dziewięciu linii komunikacyjnych (w tym ośmiu w ramach naboru pierwszego i jednej w ramach naboru dodatkowego);
- b) kwota dopłaty wynikająca z dwóch umów wyniosła łącznie 1 860,4 tys. zł, z tego dla pierwszego naboru – 1 770,4 tys. zł, a dla naboru dodatkowego – 90,0 tys. zł;
- c) zawarte z Wojewodą umowy spełniały wymogi, o których mowa w art. 27 ust 2 ustawy o Funduszu;
- d) otrzymane w badanym okresie przez Starostwo środki z Funduszu wyniosły łącznie 1 799,8 tys. zł (tj. 96,7% kwoty planowanej), z tego dla pierwszej umowy – 1 754,7 tys. zł (99,1%), a dla umowy drugiej – 45,1 tys. zł (50,1%) i zostały w całości wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem;
- e) Starostwo wywiązało się z wymogu określonego w art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy o Funduszu, tj. sfinansowania ze środków własnych Powiatu części ceny usługi w wysokości nie mniejszej niż 10%. Udział własny Powiatu dla dwóch podpisanych umów wyniósł łącznie 200,0 tys. zł¹¹ z tego 195,0 tys. zł dla pierwszej umowy¹² (10% ceny usługi) i 5,0 tys. zł dla drugiej umowy¹³ (10% ceny usługi);
- f) Starostwo dla wszystkich uwzględnionych w umowach z Wojewodą linii zawarło umowy z operatorami o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego, spełniając wymóg określony w art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy o Funduszu. Z pięciu podpisanych umów (z dwoma operatorami) trzy zawarło w ramach pierwszej umowy z Wojewodą (obejmowały łącznie osiem linii), a dwie w ramach umowy dodatkowej (obejmującej jedną linię).

W wyniku badania ustalono, że wszystkie zawarte z operatorami umowy spełniały warunki określone w art. 25 ust. 2 i 3 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym¹⁴.

(akta kontroli str. 80-192, 282-293, 312-372, 417-418, 428-507, 508-514, 952-956)

1.3. Starostwo przekazało Wojewodzie łącznie pięć wniosków o dopłatę, z tego: cztery w ramach pierwszej umowy, a jeden – umowy dodatkowej. W wyniku badania tych wniosków ustalono, że:

- a) wszystkie wnioski złożono w terminie wynikającym z zawartych umów, tj. trzy wnioski do 15 dnia kolejnego miesiąca po zakończeniu kwartału (dla I, II i III kwartału) oraz dwa do 10.12.2021 r. (dla IV kwartału);
- b) jeden wniosek (dla umowy dodatkowej) sporządzony został prawidłowo i zawierał wszystkie niezbędne dane;
- c) w przypadku czterech wniosków złożonych w ramach pierwszej umowy (dla wszystkich kwartałów 2021 r.) w wyniku ujawnionych błędów w ich sporządzeniu, Wojewoda wystąpił o ich skorygowanie (w trzech przypadkach telefonicznie, a w jednym mailowo). W wyniku tego wnioski zostały poprawione i ponownie przekazane Wojewodzie¹⁵. Na sporządzenie korekt Wojewoda nie wyznaczył terminu, a Starostwo sporządziło je i przekazało po upływie od 1 do 3 dni od

¹⁰ Nr 19/FA/2021 z 30.12.2020 r. i 25/FA/2021 z 15.11.2021 r.

¹¹ Tj. 97,2% z kwoty planowanej na etapie składania wniosku – 205,7 tys. zł.

¹² Tj. 99,1% kwoty planowanej.

¹³ Tj. 55,7% kwoty planowanej.

¹⁴ Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2021 poz. 1371, ze zm.), dalej: „ustawa o publicznym transporcie zbiorowym”.

¹⁵ Ponadto w przypadku dwóch wniosków (jednego w ramach pierwszej umowy i jednego w ramach umowy dodatkowej) Wojewoda dodatkowo wystąpił w formie mailowej do Starostwa o ich przekazanie w wersji edytowalnej.

otrzymania wezwania. Ujawnione pomyłki dotyczyły błędów rachunkowych we wnioskach o dopłatę (m.in. niepoprawnej ilości wozokilometrów wskazanych we wniosku – w jednym przypadku oraz błędów rachunkowych w wyliczeniach deficytu, w tym m.in. wartości dopłaty, deficytu do zapłaty lub wkładu własnego w pozostałych przypadkach).

(akta kontroli str. 193-271, 362-369, 419-421, 515-517)

1.4. Starostwo terminowo¹⁶ otrzymało dopłatę z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych, tj. w terminie 14 dni od daty przedłożenia wniosku lub korekty wniosku o dopłatę, wynikającym z § 4 pkt 8 umów o objęcie dofinansowaniem.

(akta kontroli str. 419-421)

1.5. Starostwo terminowo¹⁷, tj. zgodnie z § 5 ust. 3 umów zawartych z Wojewodą, dokonało rozliczenia otrzymanej dopłaty z Funduszu za 2021 r. w zakresie rzeczowym i finansowym. Dane wykazane w sprawozdaniach rozliczających były rzetelne, a sprawozdania sporządzono zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do ww. umów. Środki otrzymane z Funduszu zostały w badanym okresie wykorzystane w całości i nie wystąpiła potrzeba ich zwrotu na rachunek Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku (dalej: „PUW”).

(akta kontroli str. 422-427)

1.6. Nie wystąpiły przypadki zwrotu przez Starostwo środków z Funduszu, w tym m.in. w związku z wykorzystaniem ich niezgodnie z przeznaczeniem, pobraniem nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

(akta kontroli str. 371-416, 422-427, 515-517)

1.7. W wyniku wykorzystania środków z Funduszu w badanym okresie zmodyfikowano łącznie osiem linii komunikacyjnych oraz utworzono jedną zupełnie nową dzięki czemu, jak wyjaśnił Wicestarosta możliwy był dojazd młodzieży szkolnej, pracowników, mieszkańców do miejsc użyteczności publicznej mających swoją siedzibę w Lęborku, Gdańsku oraz innych ośrodkach. Modyfikacja polegała m.in. na: zwiększeniu częstotliwości dobowej przewozów, zmianach tras przejazdu oraz zwiększenia liczby zatrzymań¹⁸. Nowa linia (o długości 18 km) obejmowała 19 zatrzymań na przystankach z częstotliwością 12 kursów na dobę.

Ponadto Wicestarosta wyjaśnił, również, że dzięki otrzymanym z Funduszu środkom utrzymano nierentowne linie komunikacyjne w trakcie pandemii oraz poprawiono ofertę przewozową zwiększając liczbę kursów, Dostosowano również ofertę przewozową do aktualnych potrzeb mieszkańców, przede wszystkim zabezpieczając poranny przejazd do Lęborka i powrót ze szkół lub zakładów pracy.

(akta kontroli str. 515-517, 1167)

1.8. Starostwo w ramach nadzoru nad realizacją umów w zakresie publicznego transportu zbiorowego przeprowadziło dwie kontrole u operatorów (po jednej u każdego operatora), których przedmiotem była prawidłowość przedstawionych rozliczeń¹⁹. W wyniku tego dla jednego z operatorów nie sformułowano zaleceń bądź uwag. Dla drugiego wydane zostały zalecenia pokontrolne, w ramach których, zobowiązano go do: wdrożenia systemu rozliczeniowego umożliwiającego

¹⁶ Po upływie od 2 do 11 dni od złożenia wniosku lub jego korekty.

¹⁷ W dniu 11.02.2022 r., tj. na cztery dni przed terminem wyznaczonym w zawartych umowach na 15.02.2022 r.

¹⁸ Przykładowo dla pierwszej umowy: na linii komunikacyjnej Lębork-Siemrowice z 14 kursów zwiększono do 35 kursów (na dobę), na linii Lębork-Krakulice z 3 kursu zwiększono do 6 kursów oraz zmieniono trasę przejazdu co przełożyło się na liczbę zatrzymań z 17 na 29, na linii Lębork-Basewice z 7 kursów zwiększono do 8 kursów (na dobę), linia Lębork-Unieszyńko z 2 kursów zwiększono do 8 kursów (na dobę), na linii Lębork-Strzeszewo z 2 kursów zwiększono do 6 kursów (na dobę), na linii Lębork-Leba przez Sarbsk zwiększono częstotliwość z 9 kursów do 20 kursów (na dobę), linia Lębork-Janowice z 3 kursów zwiększono do 6 kursów (na dobę) oraz zmieniono przebieg. Dla umowy dodatkowej w ramach linii Lębork-Przeryte z 8 kursów zwiększono do 26 kursów (na dobę).

¹⁹ Tj. dokumentów księgowych oraz innych dokumentów potwierdzających i uzasadniających prawidłową realizację zadania za wybrany miesiąc 2021 r.

rozliczenie poszczególnych linii komunikacyjnych wraz z prawidłowym opisem dokumentów źródłowych, przestrzegania i stosowania zapisów umowy (w szczególności § 3 pkt. 8²⁰) wyodrębnienia księgi rachunkowej oraz otwarcia odrębnego rachunku z Funduszu, celem odzwierciedlenia obrotów ww. środków. W związku z uzgodnieniami z operatorem ww. elementy miały zostać wprowadzone od 1 stycznia 2022 r. Kontrole realizacji ww. zaleceń Starostwo zaplanowało w I półroczu 2022 r.

Wicestarosta wyjaśnił, że poza ww. kontrolami Starostwo, ze względu na braki kadrowe oraz sytuację pandemiczną w badanym okresie nie przeprowadzało, żadnych innych kontroli u operatorów, w tym wynikających z art. 43 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym. Ponadto wyjaśnił, że po przeprowadzonych kontrolach u operatorów nie nałożono kar wynikających z § 12 umów²¹, gdyż na podstawie bieżącej analizy i przedstawionych rozliczeń nie stwierdzono błędów w tym zakresie.

(akta kontroli str. 508-511, 1162-1166)

1.9. W badanym okresie Starostwo, zgodnie z art. 15 ustawy o Funduszu, prowadziło wyodrębnioną ewidencję księgową otrzymanych dopłat i wydatków z Funduszu, która zawierała rzetelne dane.

(akta kontroli str. 371-416)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie środków Funduszu w 2021 r.

Otrzymane środki zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem i prawidłowo rozliczone. Powiat wywiązał się m.in. z wymogu sfinansowania ze środków własnych ceny usługi w wysokości nie mniejszej niż 10%, zawarł stosowne umowy z operatorami, a wnioski o dopłatę były przekazywane Wojewodzie w terminach wynikających z umowy o dopłatę i zawierały niezbędne dane i wymagane dokumenty. Rozliczenia otrzymanej dopłaty dokonywano terminowo, a dane wykazane w sprawozdaniach były rzetelne.

OBSZAR

2. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa przez Powiat na realizację zadań zleconych z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa i realizacja dochodów z tego tytułu

Opis stanu
faktycznego

2.1. Dotacja celowa z budżetu państwa na realizację zadań z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa

2.1.1. Powiat otrzymał w 2021 r., z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, dotację celową w wysokości 250,9 tys. zł, co stanowiło 94% planu po zmianach (268,1 tys. zł). Plan po zmianach był niższy o 31,9 tys. zł (tj. o 10,6%) od planu w 2020 r., a otrzymana kwota dotacja niższa o 7,1 tys. zł i stanowiła 97,3% środków otrzymanych w 2020 r. Kwota dotacji wykonanej była wyższa o 10,3 tys. zł niż w 2020 r. Otrzymana w 2021 r. dotacja została w całości wykorzystana przez Starostwo.

(akta kontroli str. 518-534)

²⁰ Dotyczący m.in. prowadzenia odrębnej rachunkowości dotyczącej działalności prowadzonej w wykonywaniu umowy w sposób umożliwiający monitorowanie.

²¹ Zawierający zapisy w zakresie kar umownych, ich wysokości oraz podstaw do ich naliczenia.

2.1.2 W 2021 r. koszty realizacji przez Starostwo zadań związanych z gospodarowaniem nieruchomościami Skarbu Państwa wyniosły łącznie 287,6 tys. zł, z tego:

- a) na zadania bieżące wykorzystano kwotę 90,5 tys. zł (z planowanych 107,8 tys. zł). Kwota wydatków przeznaczona była głównie na realizację zadań w zakresie ustalania odszkodowań za nieruchomości przejęte pod realizację inwestycji drogowych, w tym koszty operatów szacunkowych sporządzanych w toku postępowań o odszkodowania. Wicestarosta wyjaśnił, że przyczyną niewykorzystania w całości planowanych środków była trudna sytuacja organu w zakresie współpracy z biegłymi rzeczoznawcami majątkowymi, której nie był w stanie przewidzieć i dotyczyła ona sporządzania opinii dla celów postępowań administracyjnych (w tym m.in. rezygnacji przez nich z wykonywania operatów, niewywiązywania się z ustalonych terminów oraz długotrwałą procedurę akceptacji treści operatów – z uwagi na ich wadliwość). Wyjaśnił również, że z uwagi na powyższe, zapłata za część operatów nastąpiła w terminach późniejszych, tj. w 2022 r.;
- b) na utrzymanie stanowisk wykorzystano 160,3 tys. zł (tj. całą planowaną i otrzymaną kwotę), natomiast poniesione w 2021 r. koszty utrzymania stanowisk były wyższe niż planowano i wyniosły łącznie 197,1 tys. zł.
Brakujące w tym zakresie środki w kwocie 36,8 tys. zł²² zostały wykazane w danych uzupełniających do sprawozdania Rb-50 o wydatkach za 2021 r., jako wydatki poniesione przez JST ze środków własnych, a niezwrócone przez dysponenta.

(akta kontroli str. 518-533, 535)

W badanym okresie, jak wyjaśnił Wicestarosta, wysokość otrzymanej dotacji z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa zapewniała realizację zadań w tym zakresie. Otrzymanie mniejszej dotacji na utrzymanie stanowisk w 2021 r. nie miało negatywnego wpływu na realizację ww. zadań przez Powiat. Koszty wykraczające ponad przekazaną dotację zostały pokryte z budżetu Powiatu i wzorem lat ubiegłych wykazano je w danych uzupełniających do sprawozdania Rb-50. Od 2018 r. Wojewoda w przypadku różnicy pomiędzy przyznaną dotacją a kosztami utrzymania stanowisk uzupełnia należne środki na podstawie sprawozdania Rb-50 i przekazuje je w kolejnym roku.

(akta kontroli str. 518-533, 952-956)

W 2021 r. Starosta pięciokrotnie występował do Wojewody o zwiększenie dotacji celowej na łączną kwotę 50,8 tys. zł:

- a) uzyskano zapewnienie finansowania dla czterech z nich w kwocie łącznej 37,8 tys. zł z przeznaczeniem na pokrycie kosztów m.in.: sporządzenia operatów szacunkowych, koniecznej i natychmiastowej przycinki sanitarnej drzewa znajdującego się na terenie Skarbu Państwa, ochroną obiektu Skarbu Państwa oraz pokrycia kosztów energii elektrycznej i kosztów administrowania;
- b) nie uzyskano środków w wysokości 13,0 tys. zł z przeznaczeniem na pokrycie kosztów związanych z wyceną i inwentaryzacją nieruchomości Skarbu Państwa oraz oszacowaniem czynszu najmu tej nieruchomości, co zdaniem Starosty było niezbędne w procesie jej zagospodarowania, po przejęciu przez dotychczasowych użytkowników. Przyczyną odmowy zwiększenia dotacji było wskazanie przez Wojewodę, że wydatki w tym zakresie zostały zabezpieczone

²² Wynikające z kalkulacji sporządzonej na podstawie tabeli przekazanej przez Wojewodę stanowiącej podstawę do rozliczenia dotacji celowej przyznanej w 2021 r. w rozdziale 70005 § 2110 w części przeznaczonej na pokrycie kosztów utrzymania stanowisk (w tym wynagrodzeń z pochodnymi) pracowników realizujących zadania zlecone z zakresu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa.

w ramach dotacji celowej przyznanej w ustawie budżetowej na rok 2021 i zgodnie z danymi posiadanymi przez Wojewodę mogą być uregulowane w ramach posiadanych środków. Jednocześnie wskazał, że wnioski o zwiększenie planu powinny być kierowane w momencie gdy bieżące monitorowanie poniesionych wydatków wykazuje, że przyznana dotacja jest niewystarczająca.

Z uzyskanego zapewnienia finansowania w kwocie 37,8 tys. zł Starostwo nie wydatkowało kwoty w wysokości 17,3 tys. zł, która jak wyjaśnił Starosta nastąpi w 2022 r. z uwagi m.in. na zlecone a nieprzyjęte w 2021 r. operaty szacunkowe.

(akta kontroli str. 518-533, 536-559)

2.1.3. Kwoty dotyczące wykonania dotacji celowej otrzymanej z budżetu państwa przez Powiat na realizację zadań zleconych z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa²³ wykazane w kwartalnych jednostkowych sprawozdaniach Rb-27S²⁴ i Rb-50 o dotacjach²⁵ za 2021 r. równe były rzeczywistym wpływom i były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Ponadto kwoty ujęte w sprawozdaniach jednostkowych Starostwa dotyczące wykonania dotacji celowych i wydatków na realizację zadań zleconych (z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa) wykazane w sprawozdaniach Rb-50 i Rb-28S²⁶ wynikały z zapisów ewidencji księgowej.

(akta kontroli str. 560, 566-686, 749-868)

2.1.4. Starosta wyjaśnił, że środki na realizację zadań z zakresu gospodarowania nieruchomościami zostały przekazane Powiatowi w terminach umożliwiających wykonanie zadań.

(akta kontroli str. 518-533)

2.1.5. Starostwo nie korzystało w badanym okresie z prawa dochodzenia należnego świadczenia wraz z odsetkami w wysokości ustalonej jak dla zaległości podatkowych, w postępowaniu sądowym, przewidzianego w art. 49 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego²⁷ w przypadku niedotrzymania warunku określonego w ust. 5. Starosta wyjaśnił, że brak było podstaw do takiego dochodzenia świadczeń.

(akta kontroli str. 518-533)

2.2. Dochody Powiatu z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa

2.2.1. W 2021 r. uzyskane przez Powiat dochody z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa wyniosły łącznie 3 721,1 tys. zł i były wyższe od uzyskanych w 2020 r. o 2 240,13 tys. zł tj. o 151,3%, z tego:

a) największe dochody uzyskano z:

- wpływów z opłat z tytułu użytkowania wieczystego (§ 0550) które wyniosły 2 287,4 tys. zł (stanowiły 61,7% dochodów) i były wyższe od uzyskanych w 2020 r. o 1 164,3 tys. zł (które wyniosły 1 123,2 tys. zł i stanowiły 75,8% dochodów w 2020 r.);
- wpłat z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości (§ 0770), które wyniosły 896,6 tys. zł (stanowiły 24,1% dochodów) i były wyższe od uzyskanych w 2020 r. w którym to wpłaty w tym zakresie nie wystąpiły;

²³ W zakresie rozdziału 70005 § 2110.

²⁴ Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego.

²⁵ Sprawozdanie o dotacjach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego.

²⁶ Sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego.

²⁷ Dz. U. z 2021 poz. 1672.

- b) dochody przekazane Wojewodzie wyniosły łącznie 2 793,2 tys. zł i były wyższe od przekazanych w 2020 r. o 1 791,8 tys. zł tj. o 178,9%;
- c) należności pozostałe do zapłaty w 2021 r. wyniosły łącznie 733,6 tys. zł i były niższe niż w 2020 r. o 222,6 tys. zł (wyniosły 956,2 tys. zł) tj. o 30,3%;
- d) zaległości wyniosły 692,0 tys. zł i były wyższe o 535,3 tys. zł niż w 2020 r. (które wyniosły 156,7 tys. zł) tj. o 341,5%.

(akta kontroli str. 518-533, 535)

Starosta wyjaśnił, że:

- wzrost dochodów w 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego wynikał głównie z przesunięcia terminu płatności opłat z tytułu użytkowania wieczystego za 2020 r. na 31.01.2021 r., wynikający z ustawy o COVID-19²⁸;
- przyczyną niższych należności pozostałych do zapłaty w 2021 r. był brak możliwości egzekucji tych należności w 2020 r., co również wynikało z przesunięcia terminu płatności opłat wynikającego z ww. ustawy;
- zwiększenie salda zaległości z końcem 2021 r. w porównaniu do stanu z początku roku wynikało głównie z realizacji wniosków pokontrolnych, w związku z kontrolą PUW, która wykazała nieprawidłowości w zakresie ewidencjonowania w 2020 r. zaległości przekazanych do windykacji i egzekucji na łączną kwotę 454,5 tys. zł. Były one nieprawidłowo ewidencjonowane na koncie 240. W wyniku przeksięgowania w 2021 r. należności na konto 221 (zgodnie z zaleceniami kontroli) zaległości wzrosły do kwoty 611,2 tys. zł. Pozostałe zaległości w kwocie 80,8 tys. zł powstały w 2021 r.

(akta kontroli str. 886-890)

2.2.2. Sprawozdanie budżetowe Rb-27ZZ za 2021 r. z wykonania dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami (w zakresie rozdziału 70005) zostało przez Starostwo sporządzone zgodnie z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych.

(akta kontroli str. 869-885)

2.2.3. W badanym okresie z uzyskanych dochodów z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa (wraz z odsetkami za nieterminowe wnoszenie opłat) Starostwo potrąciło na rzecz Powiatu łącznie 927,8 tys. zł (25% środków), a pozostałe dochody w wysokości łącznej 2 793,2 tys. zł (75%), zgodnie z art. 255 ustawy o finansach publicznych²⁹, terminowo przekazało na rachunek bieżący dochodów Wojewody.

(akta kontroli str. 565-686)

2.2.4. Kontrola terminowości dokonywania wpłat odbywała się w badanym okresie na bieżąco, poprzez stosowanie tzw. miękkiej egzekucji polegającej na kontakcie telefonicznym pracownika Wydziału Finansowo Budżetowego z użytkownikami, a w przypadku braku wpłat wysyłanie wezwań. Pierwszy kontakt telefoniczny, jak wyjaśnił Starosta, miał miejsce w połowie marca każdego roku, tj. przed terminem płatności (w celu przypomnienie o zbliżającej się płatności), a drugi bezpośrednio przed oficjalnym (listowym) wezwaniem do zapłaty bądź upomnieniem. Ponadto przed końcem każdego kwartału pracownik ww. wydziału telefonicznie przypomina użytkownikom o zaległości do zapłaty. W przypadku braku wpłat naliczane były odsetki ustawowe (na dzień zapłaty), które Starostwo księgowało raz na kwartał, jako aktualizacja należności.

(akta kontroli str. 518-533, 952-984)

²⁸ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.), dalej: „ustawa o COVID-19”.

²⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.).

2.3. Działania windykacyjne powiatu wobec zaległości z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa.

2.3.1. W 2021 r. Starostwo w wyniku prowadzonych działań windykacyjnych i egzekucyjnych uzyskało łącznie 229,3 tys. zł, co stanowiło 33,1% wartości zaległości w tym roku (które wyniosły 692,0 tys. zł), z tego:

- a) w związku z 63 wezwaniami do zapłaty (na kwotę łączną 517,7 tys. zł) uzyskano 204,3 tys. zł (w tym 200,5 tys. zł stanowiły należności główne, a 3,8 tys. zł odsetki);
- b) w związku z 24 upomnieniami (na kwotę łączną 6,6 tys. zł) uzyskano 5,8 tys. zł (w tym 5,7 tys. zł stanowiły należności główne, a 0,9 tys. zł odsetki);
- c) wpływy z egzekucji sądowej i administracyjnej (w związku z podejmowaniem działań dla 35 dłużników) wyniosły łącznie 19,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 518-533, 722-736)

Ogółem w ww. okresie Starostwo prowadziło 122 postępowania windykacyjne i egzekucyjne, z tego: 87 spraw dotyczyło windykacji prowadzonej przez Wydział Finansowo-Księgowy, a 35 spraw prowadzonych przez Zespół Radców Prawnych. Kwota uzyskana w drodze windykacji i egzekucji stanowiła 146,3% udziału w ogólnej wartości zaległości za 2020 r. (a po uwzględnieniu nieprawidłowo zaewidencjonowanych w 2020 r. zaległości 37,52%)³⁰ i 33,72% udziału do tych zaległości wobec których prowadzono działania windykacyjne.

(akta kontroli str. 518-533, 737-748, 952-956)

2.3.2. Na podstawie badania zaległości pięciu dłużników na łączną kwotę 209,0 tys. zł, z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste za lata 2018-2021 ustalono m.in., że dla wszystkich badanych spraw prowadzone postępowania dotyczyły należności cywilno-prawnych (tj. bez zastosowania ustawy upea³¹), a Starostwo podejmowało działania mające na celu wyegzekwowanie zaległych należności, w tym m.in. podejmowano działania informacyjne wobec dłużników zmierzające do dobrowolnego wykonania przez nich obowiązku zapłaty oraz działania zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych. Sprawy znajdowały się na różnych etapach, odpowiednio: wniesienia wniosku do sądu, postępowania sądowego, tj. uzyskania tytułu wykonawczego celem wszczęcia egzekucji sądowej lub złożenia wniosku egzekucyjnego do komornika, doręczenia nakazu zapłaty. Jedna sprawa została umorzona przez komornika z uwagi na bezskuteczność postępowania. Ponadto w przypadku jednej ze spraw (dla zaległości w kwocie 16,5 tys. zł) wierzyciel ustalił telefonicznie z przedstawicielem dłużnika, że zaległości z tytułu opłaty rocznej zostaną spłacone w marcu 2022 r.

(akta kontroli str. 957-984, 1168)

2.3.3. W badanym okresie Starosta nie występował do Wojewody o zgodę na zawarcie ugody w sprawach spornych dotyczących należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, z uwagi na brak przesłanek w tym zakresie, co jak wyjaśnił Starosta, wynikało z niezłożenia wniosków w tej sprawie przez zainteresowanych.

(akta kontroli str. 518-533)

2.3.4. Starosta nie udzielał w 2021 r. ulg, o których umowa w art. 55 ustawy o finansach publicznych. W badanym okresie do Starostwa wpłynęło łącznie 21 wniosków (sześć o udzielenie ulg w ww. zakresie³² i 15 o pomniejszenie opłat

³⁰ Wyjaśnienie w tym zakresie wskazano w pkt. 2.2.1 wystąpienia.

³¹ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427, ze zm.), dalej: „upea”.

³² Wynikających z ustawy o finansach publicznych, w tym trzy o przesunięcie terminu płatności, dwa o rozłożenie płatności na raty i jeden o umorzenie płatności.

w spłacie należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa³³), z tego dla:

- a) dziewięciu należności na kwotę łączną 191,3 tys. zł ulgi nie zostały przyznane lub prawo do pomniejszenia należności nie zostało potwierdzone m.in. w związku z niespełnieniem wymogów prawnych (w tym wynikających z ustawy o COVID-19), nie uzupełnieniu w wyznaczonym terminie wymaganej dokumentacji lub potwierdzenia braku uzasadnienia do ich przyznania;
- b) 12 należności na kwotę łączną 598,3 tys. zł Starosta potwierdził prawo do pomniejszenia należności w ich spłacie w wysokości 444,7 tys. zł.
(akta kontroli str. 518-533, 720-721)

Wszystkie zastosowane w badanym okresie ulgi dotyczyły pomniejszenia opłat z tytułu użytkowania wieczystego i wynikały z ustawy o COVID-19, odpowiednio:

- a) w pięciu przypadkach na kwotę łączną 205,7 tys. zł, dla których zastosowanie miał art. 15ja ww. ustawy, tj. obniżenie wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 2021 r. lub opłaty z tytułu przekształcenia użytkowania wieczystego w prawo własności;
- b) w siedmiu przypadkach na kwotę łączną 239,0 tys. zł, dla których zastosowanie miał art. 15ja ww. ustawy, tj. pomniejszenie opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego u przedsiębiorców, u których wystąpił spadek obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia COVID-19, proporcjonalnie do liczby dni w tym roku, w których obowiązywał stan zagrożenia epidemicznego oraz stan epidemii z powodu COVID-19.

(akta kontroli str.720)

Ponadto w jednym przypadku dla należności w wysokości 113,4 tys. zł wniosek dotyczący rozłożenia należności na raty (z tytułu raty za przekształcenie użytkowania wieczystego w prawo własności za 2020 r.) został złożony bezpośrednio do Wojewody, z pominięciem Starosty. W wyniku tego w 2021 r. zawarte zostało porozumienie pomiędzy dłużnikiem a Wojewodą. Starosta wyjaśnił, że w tej sprawie otrzymał jedynie informację o podpisanym porozumieniu wraz z harmonogramem wpłat.

W wyniku badania dokumentacji dostępnej w Starostwie ustalono, że w badanym okresie ww. wnioskodawca wywiązywał się ze spłaty należności w terminach i wysokościach wynikających z podpisanego z Wojewodą porozumienia, a należności były prawidłowo ujmowane w księgach rachunkowych Starostwa.

(akta kontroli str. 518-533, 891-951)

Starosta wyjaśnił, że w badanym okresie, w związku z zastosowanymi ulgami, nie występował do Wojewody o zgodę na ich udzielenie, gdyż ustawa o COVID-19 nie wymagała takiej zgody.

(akta kontroli str. 518-533)

Na podstawie badania wybranych pięciu z 12 spraw w zakresie potwierdzonego prawa do pomniejszenia opłat z tytułu użytkowania wieczystego ustalono, że:

- a) pierwotna wartość badanych należności wynosiła 442,3 tys. zł, a potwierdzone prawo obniżenia należności w spłacie wyniosło 354,1 tys. zł;
- b) w dwóch przypadkach (dla których kwota pomniejszenia należności wyniosła 171,6 tys. zł), zastosowanie miał art. 15ja ustawy o COVID-19, a w trzech (pomniejszenia na kwotę 182,5 tys. zł) art. 15ja ww. ustawy i dla wszystkich badanych spraw postępowano zgodnie z regulacjami wynikającymi z ww. ustawy;

³³ Wynikających z ustawy o COVID-19.

- c) we wszystkich pięciu sprawach rzetelnie ustalony został stan faktyczny i wyjaśniono wszystkie okoliczności sprawy;
- d) w każdym przypadku potwierdzone pomniejszenia wynikały z przepisów prawa, były uzasadnione i prawidłowo ujęto je w księgach rachunkowych.

(akta kontroli str. 985-1026)

2.3.5. W badanym okresie Starostwo nie podejmowało decyzji o spisaniu należności przedawnionych. Starosta wyjaśnił, że w saldzie należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami znajdują się wszystkie należności przypisane Starostwu, a w związku z niedokonywaniem spisywania należności przedawnionych i nieściągalnych brak jest możliwości stwierdzenia i wskazania jaka kwota w powyższym saldzie stanowi takie zaległości. Ponadto wyjaśnił, że funkcjonująca w Starostwie procedura windykacyjna³⁴ nie wskazywała kto jest odpowiedzialny za rozpatrywanie przesłanek do umorzenia i spisania należności i jedynie w sposób ogólny określała tryb windykacji należności. Mając powyższe na uwadze Starosta zobowiązał się do uszczegółowienia ww. procedury m.in. poprzez wskazanie osób, które będą odpowiedzialne za analizę spraw do umorzenia i spisania a następnie zostaną przeprowadzone czynności niezbędne do ustalenia i odpisu należności przedawnionych i nieściągalnych.

(akta kontroli str. 886-890)

2.3.6. W wyniku badania 5 najstarszych należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa o łącznej wartości 23,2 tys. zł, które pozostawały nierozliczone na dzień 31 grudnia 2021 r. ustalono, m.in. że wszystkie dotyczyły opłat za użytkowanie wieczyste za lata 2005-2009 i wobec tych należności prowadzone były postępowania sądowe i na podstawie zakończonych prawomocnymi rozstrzygnięciami (nakazami zapłaty lub wyrokami) postępowania egzekucyjne zostały umorzone w czerwcu 2017 r. z uwagi na ich bezskuteczność. Ponadto Starostwo nie podjęło żadnych działań w celu ich spisania oraz umorzenia na podstawie art. 56 ust 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych jak również nie dokonywano odpisów aktualizujących ww. należności, co było wymagane art. 35b ustawy o rachunkowości³⁵. W konsekwencji braku działań w tym zakresie w ewidencji księgowej funkcjonowały należności nieściągalne, w odniesieniu do których należało dokonać odpisów aktualizujących.

Starosta wyjaśnił, że żadna z wyżej wymienionych należności, jako objęta prawomocnymi orzeczeniami sądowymi, nie uległa przedawnieniu. Wyjaśnił jednak, że wszystkie ww. należności kwalifikowały się do ich spisania, jako nieściągalne. Starosta wyjaśniła, że powyższe należności winny zostać umorzone i należało wystąpić z odpowiednim wnioskiem, celem spisania ich jako nieściągalne co w konsekwencji powinno doprowadzić do ich wyksięgowania. Pracownicy Starostwa, zarówno pionu księgowego, jak i radcowie prawni, nie mieli świadomości, że należy dokonywać spisania należności nieściągalnych. Zarządzenie Starosty Lęborskiego (w sprawie procedury windykacji należności) nie wskazywało, że należy to zrobić. Nie została niestety także wskazana szczegółowa procedura dokonywania takich odpisów, ani osoby, które powinny ją przeprowadzić. Radcowie prawni sporządzali dwa razy do roku, tj. do końca czerwca i do końca grudnia, wykazy prowadzonych spraw sądowych i egzekucyjnych dotyczące należności Skarbu Państwa i przekazywali je Staroście i Skarbnikowi Powiatu. Z zarządzenia Starosty wynika, że z wnioskiem o umorzenie należności powinien wystąpić do Wojewody naczelnik wydziału merytorycznego, ale żaden z nich nie występował do radców

³⁴ Zarządzenie nr 16 Starosty Powiatu Lęborskiego z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie ustalenia procedury windykacji należności Skarbu Państwa i Powiatu Lęborskiego.

³⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.), dalej: „ustawa o rachunkowości”.

prawnych z wnioskiem o wydanie opinii prawnej w zakresie przedawnienia należności. Wyjaśnił również, że dopiero w trakcie kontroli Wojewody (która odbyła się pod koniec 2021 r.) zwrócono uwagę na możliwość dokonania odpisu należności nieściągalnych lub przedawnionych. W związku z tym odbyło się w Starostwie spotkanie Skarbnika Powiatu, głównej księgowej i radcy prawnego w celu ustalenia procedury dokonania tych działań oraz planowane jest przeprowadzenie czynności niezbędnych do ustalenia i odpisu należności przedawnionych i nieściągalnych.

(akta kontroli str. 737-748, 1027-1047)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W badanym okresie dla pięciu objętych badaniem należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa za lata 2005-2009, o wartości 23,2 tys. zł, które pozostawały nierozliczone na dzień 31 grudnia 2021 r., Starostwo pomimo posiadania wiedzy o umorzeniu postępowań egzekucyjnych przez komornika w 2017 r., z uwagi na ich bezskuteczność, nie dokonało odpisów aktualizujących te należności. Naruszało to art. 35b ust. 1 pkt 3 ustawy o rachunkowości.

Starosta wyjaśniła, że w 2021 r. jak i w latach poprzednich nie dokonywano odpisów aktualizujących należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami. Powyższe wynikało m.in. z bardzo ogólnych zapisów w tym zakresie w obowiązującej procedurze windykacyjnej³⁶ jak również przekazywania do Wydziału Finansowo Budżetowego półrocznych sprawozdań Zespołu Radców Prawnych o prowadzonych sprawach, w których brakowało szczegółowych informacji umożliwiających dopełnienie takiego obowiązku. W związku z powyższym Starosta zobowiązała się do uszczegółowienia obowiązującej w tym zakresie procedury zarówno pod kątem wskazania konkretnych osób, które będą odpowiedzialne za analizę spraw do umorzenia i spisania, jak również określony zostanie wzór półrocznego sprawozdania z którego będą wynikały m.in. informacje, stanowiące podstawę do dokonania odpisów aktualizujących należności. Ponadto wskazał, że w następstwie wskazanych powyżej czynności odpisy aktualizujące zostaną niezwłocznie dokonane dla wszystkich należności spełniających kryteria wskazane w art. 35b ustawy o rachunkowości.

(akta kontroli str. 737-748, 1027-1031, 1048-1053)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie przez Powiat dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa. Otrzymane przez Starostwo środki zostały w całości wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Kwoty dotacji wykazane w sprawozdaniach Rb-27S i Rb-50 były zgodne z otrzymanymi i ujętymi w ewidencji księgowej.

Sprawozdanie Rb-27ZZ z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej, w ramach gospodarki gruntami i nieruchomościami zostało sporządzone zgodnie z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych. Dochody z tego tytułu w należnej wysokości i terminowo przekazano na rachunek bieżący dochodów Wojewody. Starostwo na bieżąco podejmowało czynności mające na celu wyegzekwowanie zaległych należności.

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na niedokonywaniu odpisów aktualizujących należności, w stosunku do których komornik umorzył postępowanie windykacyjne, z uwagi na jego nieskuteczność.

³⁶ Określonej zarządzeniem nr 16/2012 Starosty Powiatu Lęborskiego z dnia 29 czerwca 2012 r.

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

- Wnioski Dokonanie odpisów aktualizacyjnych należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna.
- Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

- Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³⁷ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

- Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosku Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 16 marca 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontroler
Jacek Żmurko
główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

P.O. DYREKTOR DELEGATURY,
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku
.....
Podpis

³⁷ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.